

Αναζητώντας τον μίτο στον πατρικό λαβύρο

► Του **ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ ΣΑΪΝΗ**

ΣΤΗΝ ΑΦΕΤΗΡΙΑ του βιβλίου, κατά το συγγραφικό σημείωμα, μια ασήμαντη μνεία σε αποκαρκτηρισμένο έγγραφο. Κάποιος έμμισθος συνεργάτης της Ασφάλειας επί δικτατορίας αποτάθηκε «λόγω ομοφυλοφιλίας». Γνωρίζοντας πολύ καλά την εποχή, ο συγγραφέας δεν ολιγώρησε σε καμία εξακρίβωσή της προκειμένου να φανταστεί κίνητρα και να συμπληρώσει με μυθοπλαστική αληθοφάνεια τα κενά της ισχνής βιογραφίας του άγνωστου «Χ. Λ.».

Λιτό μυθιστόρημα, στακάτο ύφος, ευρηματική πλοκή, πολυφωνική αφήγηση, αγχωτικός ρυθμός, σε απόλυτο συντονισμό με το συγκλονιστικό περιεχόμενο! Αρνάζει τον αναγνώστη από την ερωτική κορύφωση της εισαγωγικής σκηνής και αιχμαλωτίζει την προσοχή του μέχρι τη λυτρωτική, αγαπτική κάθαρση του

τέλους! Αβολό θέμα, το οποίο, προφανώς, στα χέρια κάποιου άλλου λιγότερο έμπειρου συγγραφέα θα είχε εκτραπεί, ιδιαίτερα τις τηλεοπτικά κατευθυνόμενες μέρες μας, σε σαπουνόπερα.

Ωστόσο, ο Νίκος Δαββέτας μάς έχει συνηθίσει σε στιβαρές και ιστορικά ακριβείς καταβυθίσεις στο παρελθόν, βάζοντας συχνά τους χαρακτήρες του σε τροχιάς αναζήτησης ταυτότητας και κατανόησης των ιστορικών στρεβλώσεων οι οποίες συνέβησαν τους προγόνους τους. Από το *Θήραμα* (2004) ως τη δημοσιογραφική έρευνα για τους ξεχασμένους φόνους του Εμφυλίου στο *Λευκή πετσέτα στο ρινγκ* (2006) και από τις σκοτεινές ιστορίες της *Εβραίας νύφης* (2009) ως τον *Ζωγράφο του Μπελογιάννη* (2013).

Στο φόντο πάντα η Ιστορία, και ο συγγραφέας, σε ρόλο σκηνογράφου, τακτοποιεί το

ιστορικό σκηνικό. Σε πρώτο πλάνο, οι μυθιστορηματικοί χαρακτήρες του, ήρωες ή και πιο συχνά αντιήρωες, πολύπλοκα ανθρώπινα όντα, γε-

μάτα αντιφάσεις, αντινομίες και αδυναμίες. Άλλοτε «μαριονέτες», με σπασμένους σπάγκους, αθύρματα της μοιραίας ιστορικής περιδίνοσης, άλλοτε κυριολεκτικά θρύμματα στις μυλόπετρες της Ιστορίας. Καθόλου τυχαία, το μυθιστόρημα αρχίζει με μια ανάμνηση του 1944 και τον οικογενειακό αλευρόμυλο να αλέθει κόκαλα, την ώρα που το χιόνι πέφτει πάνω σε ζώντες και νεκρούς.

Δuo φίλοι, λοιπόν, και οι δύο συγγραφείς, διασταυρώνουν τις αφηγήσεις τους, κοντράρονται με ασκήσεις ύφους, αλληλοκαθρεφτίζονται και αλληλουποκαθίστανται. Ο πρώτος, από αριστερή οικογένεια, έχασε νεαρός τον πατέρα του σε ατύχημα, και σήμερα φτoζωεί στην Αθήνα της κρίσης. Αυτός εκτελεί χρέη βασικού αφηγητή, ιδανικός ακροατής της ιστορίας («πραγματικής και κατασκευασμένης») του δεύτερου. Ο τελευταίος, συντηρητικής καταγωγής, σταδιοδρομεί από καιρό με το επίθετο της μητέρας του στα Παρίσια ως «αυτοδημιούργητος μέτοικος» συγγραφέας («μπολιάζοντας με την ευαισθησία της "αριστερής όχθης"» τη λογοτεχνία του νουάρ), και στο τώρα της αφήγησης αναγκάζεται να λύσει, επιτέλους, το παζλ της ζωής του, συλλέγοντας πάνω από τον ετοιμοθάνατο πατέρα του τα τυχαία «θραύσματα» της πατρικής μνήμης. Αλίμονο, αυτά δεν επιβεβαιώνουν απλώς, με ανατριχιαστικές

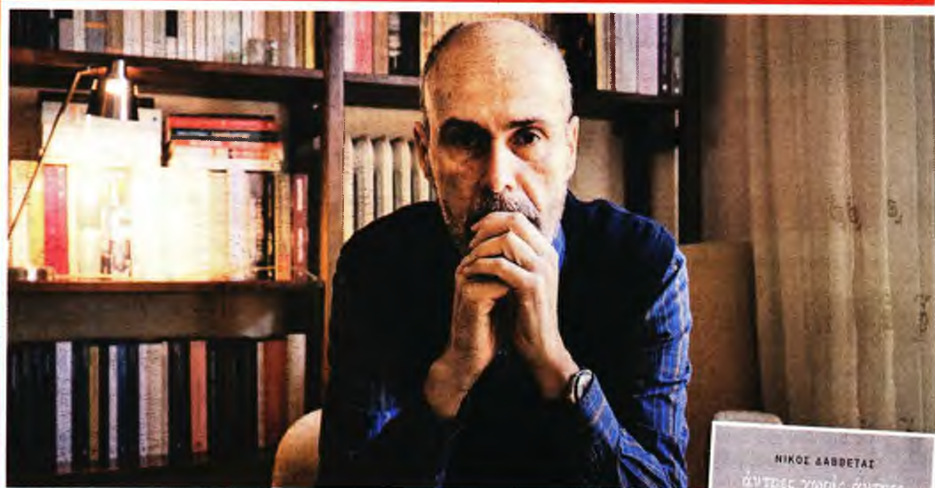
λεπτομέρειες, το ήδη γνωστό ακροδεξιό παρελθόν του, αλλά αποκαλύπτουν και την κρυφή ερωτική του απόκλιση.

Η συγκλονιστική αποσπασματική αναδρομή του ετοιμοθάνατου, που ακολουθεί το νήμα των μετακομίσεών του από σπίτι σε σπίτι, θα ξεκινήσει από το 1944, όταν ακόμα «οι βόμβες αλλάζουν τη ρυθομμία της πόλης», και συμβαδίζει με όλα τα ιστορικά γεγονότα που συγκλόνισαν την ελληνική κοινωνία φωτίζοντας την ιστορία της προβληματικής οικογένειας ενός μόνιμα απόντος παρακρατικού και ομοφυλόφιλου πατέρα και μιας μόνιμα μπουκωμένης στα κάπια, καταθλιπτικής αριστερής μητέρας.

Το σχήμα είναι γνωστό: η απόπειρα να διαλύσει τις ομίχλες της προσωπικής ιστορίας, να ψηλαφήσει την αληθινή εικόνα του πατέρα και να δει κάτω από το «προσωπείο» του και τη δική του μορφή, θα τον φέρει αναπόφευκτα αντιμέτωπο με την ίδια την Ιστορία, τον χώρο όπου συγκατοικούν η προσωπική και η συλλογική μνήμη. Περίεργα ντοκουμέντα, ανεξήγητες φωτογραφίες, επιλεκτικές αναμνήσεις, απωθημένες μνήμες, διαθλασμένες αφηγήσεις από στόμα σε στόμα ή δημιουργημένες στην πάροδο του χρόνου, καθώς και η λογοτεχνική τους αποτύπωση στις διηγηματικές δοκιμές των δύο φίλων-συγγραφέων δυσχεραίνουν κάθε απόπειρα κατανόησης. Τι θα συμβεί όταν η έρευνα θα αμ-

φισθηήσει τυχαία ακόμα και το γνήσιο της πατρότητας; Η αναζήτηση πρέπει να φτάσει στις απαρχές και στην οδύνηρη ανασύσταση σχεδόν προγλωσσικών εικόνων, μέχρι αυτή την πρωταρχική ακουστική μνήμη («που ολοένα επανερχόταν σαν μουσική φάλτσα, αιχμηρή, παράταιρη») που θα λάμψει σε μια λυτρωτική στιγμή αποκαλυπτικής αυτοσυνειδητοποίησης στις τελευταίες σελίδες.

Ο Κούντεντα θα έλεγε «ποιητικός διαλογισμός για την ύπαρξη», γιατί παρά τα συνταρακτικά πολιτικά γεγονότα που μπορούν να τροφοδοτήσουν κάθε είδους ιστορικές και ιδεολογικές ερμηνείες (ο Εμφύλιος κενός ιδεολογικού περιεχομένου), παρά τον εντελώς χρονολογημένο ιστορικό χρόνο που αγκιστρώνει την ιστορία στην εποχή του (από το τέλος της Κατοχής ως τη

ΝΙΚΟΣ ΔΑΒΒΕΤΑΣ

Άντρες χωρίς άντρες

Πατάκης, 2020

Σελ. 235

www.stn.gr
Σιαυρός του Νότου

MAPIZA
 PIZOY

ΚΥΡΙΑΚΗ
 ΜΑΡΤΙΟΥ 28
 ΟΡΑ 20:00
 LIVE STREAMING

ΠΡΟΠΩΛΗΗ

Η ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ

μεταπολίτευση, και από κει μέχρι την οικονομική κρίση), το μυθιστόρημα εξερευνά τη ζοφερή ανθρώπινη εμπειρία και την άβυσσο των ανθρώπινων συναισθημάτων σε συνθήκες in extremis.

Δίπλα στις προφανείς, αλοστημένες και λειτουργικές, διακειμενικές αναφορές, στο άδειο *Κιβώτιο* του εξάνδρου, για παράδειγμα, η ευρηματική αντιστροφή της υπεράσπισης της πατριμορφής στον Κάφκα, θα μπορούσα να πω ότι, παρά τις αφορές στον τόνο και τη μαματικότητα, το ανασκάλεται της ιστορικής μνήμης μέσα από αναδρομές σε ατομικές ιστορίες και πάθη μου θύμισε «νουάρ» ιστορικά ψυχογράφηματα του μινιατουρίστα γιλλο μινιατουριόγράφου Μοντιανό. Συγκλονιστικές μεγάλες ιστορίες αναζήτησης της ταυτότητας, στριμωγμένες με άνεση και φυσικότητα τις απολύτως απαραίτητες σελίδες, όπως, π.χ., στη *Μισρή Μπιζού* (Πόλις, 2013). Και κεί, στον Μοντιανό, κυριαρχεί η οιδιπόδεια αναζήτηση της ταυτότητας που οδηγεί σε αποκάλυψεις, ενώ εδώ η αφήγηση αρχίζει με την αποκάλυψη. Παρ' όλα αυτά, διαρκεί σε όλο το βιβλίο. Γιατί την αποκάλυψη πρέπει να ακολουθήσει η συσχώρηση ή τουλάχιστον η καταλλαγή που φέρνει η αγάπη και η κατανόηση ότι συχνά η ζωή των «καθημερινών» ανθρώπων «πρώτη αποστολή είναι η επιβίωση»...